

АНАЛИЗА

на резултатите од истражување
поврзано со

дигиталните права

- Процена на знаење,
вештини и ставови
кај средношколците -

АНАЛИЗА

на резултатите од истражување поврзано со

дигиталните **Права**

- Процена на знаење,
вештини и ставови
кај средношколците -

СКОПЈЕ 2024

Издавач:

Хелсиншки комитет за човекови права – Скопје, застапуван од проф. Неда Здравева

Уредник: Славица Анастасовска

Истражувач: м-р Лилјана Пецова-Илиеска

Графички дизајн: Билјана Иванова

Јазична редакција: Весна Костовска

Скопје, 2024

Анализа на резултати од истражување поврзано со дигиталните права Проценка на знаење, вештини и ставови кај средношколците е развиен со поддршка на регионалниот проект СМАРТ Балкан -Граѓанско општество за поврзан Западен Балкан имплементиран од Centar za promocijucivilnog društva (CPCD), Центар за истражување и креирање политики (ЦИКП) и Институт за демократија и медијација (ИДМ), а финансиски е поддржан од Министерството за надворешни работи на Кралството Норвешка. Содржината на поврзано со дигиталните права Проценка на знаење, вештини и ставови кај средношколците е единствена одговорност на имплементаторите на проектот и не мора да ги одразува ставовите на Министерството за надворешни работи на Кралството Норвешка.

Содржина

Вовед	7
Методологија	8
Демографска структура	9
Наоди и интерпретација	10
1. Право на заштита на личните податоци и право на приватност	10
2. Образование за човекови права и дигитални права (слобода на говор и говор на омраза)	15
3. Медиумска писменост/лажни вести/ресурси за проверка на факти	21
4. Сајбер насилство и малтретирање	26
5. Дигитално родово базирано насилство	31
ПРЕПОРАКИ	37

Вовед

Во денешниот меѓусебно поврзан свет, каде што дигиталните технологии ги оформуваат нашите секојдневни интеракции и протокот на информации со невидена брзина, разбирањето на важноста на заштитата на личните податоци и правото на приватност е од суштинско значење за младите луѓе. Преку платформи за социјални медиуми, сè до онлајн купување, поединците постојано споделуваат лични информации, честопати без целосно да ги разберат потенцијалните последици и опасности.

Според податоците на Државниот завод за статистика, во првото тримесечје од 2023 година, 88,0 % од домаќинствата имале пристап до интернет од дома. Во првото тримесечје од 2023 година, од вкупното население на возраст од 15 до 74 години, интернет користеле 85,3 %, а 67,7 % го користеле неколкупати во текот на денот.

Во првите три месеци од 2023 година, 87,4 % од возрасната група од 15 до 24 години го користеле интернетот за учество во социјални мрежи (креирање кориснички профил, праќање пораки или други прилози на Фејсбук, Твитер итн.).

Едукацијата на младите за значењето на заштитата на нивните лични податоци овозможува да донесуваат информирани одлуки за нивните онлајн активности, намалувајќи ги ризиците од кражба на идентитет, прекршување на правото на приватност на податоците и нивна злоупотреба. Освен тоа, негувањето почитување на правата на приватност влева чувство на одговорност кај младите поединци, поттикнувајќи култура на дигитално општество каде што приватноста се вреднува и се заштитува.

Едукацијата за човекови права и дигитални права е составен дел од подготовката на младите за активно учество во дигиталното општество. Како што се развива дигиталниот пејзаж, така се зголемуваат и етичките и правните размислувања околу онлајн однесувањето и интеракцијата. Со едукацијата на младите за нивните дигитални права, како што се слободата на изразување, пристапот до информации и заштитата од онлајн вознемирување и надзор, им даваме знаење и вештини да се залагаат за нивните права и со доверба да се движат низ дигиталниот простор. Дополнително, интегрирањето на образованието за човекови права во наставните програми за дигитална писменост негува вештини за критичко размислување и промовира емпатија, овозможувајќи им на младите луѓе да ја препознаат и да ја оспорат неправдата и поттикнувањето дискриминација и во онлајн и во офлајн средини.

Медиумската писменост е основна вештина со цел младите луѓе критички да се движат низ огромното море од информации што се достапни на интернет. Во ера во која се размножуваат дезинформациите и лажните вести, способноста за анализа, проценка и интерпретација на медиумските содржини е од суштинско значење за донесување информирани одлуки и значително учество во граѓанскиот и политичко-општествен дискурс. Научувајќи ги младите да распознаваат

веродостојни извори, да идентификуваат предрасуди и да препознаваат тактики за манипулација, ние ги опремуваме со алатки за да се спротивстават на манипулацијата, да ги оформиме нивните мислења засновани врз докази и да се вклучат конструктивно во јавниот дијалог. Згора на тоа, медиумската писменост ги охрабрува младите поединци да создаваат одговорна и етичка содржина, придонесувајќи позитивно за дигиталната култура и поттикнувајќи поинформирано и подемократско општество.

Од клучно значење е младите да научат за сајбер насилството и дигиталното родово насилство, бидејќи овие форми на злоупотреба се сè поприсутни во нашиот дигитално поврзан свет, што влијае врз менталното здравје, безбедност и благосостојба. Едукацијата на младите за овие прашања ги опремува со знаење за препознавање, спречување и справување со таквото насилство, поттикнувајќи култура на почит и емпатија на интернет.

Освен тоа, разбирањето на правните и социјалните импликации им дава моќ да се залагаат за себе и за другите, обезбедувајќи побезбедна и поподдржувачка дигитална средина. Ова образование е од суштинско значење за градењето отпорни, информирани и одговорни дигитални граѓани што може да придонесат за позитивни онлајн заедници.

За таа цел, од суштинско значење е да се детектираат слабостите на ниво на знаење и информации кај младите преку аналитички прашалник, за да се подготват суштински материјали за обука и подигнување на капацитетот кај средношколците за овие теми.

Методологија

За целите на ова истражување беше подготвен прашалник, чија цел беше да ги детектира нивоата на знаење, вештини и ставови во пет дефинирани области поврзани со користењето на интернетот.

Целната група за ова истражување беа млади на возраст од 14 до 19 години, односно ученици во средните училишта во Република Северна Македонија. Прашалникот беше пратен до младинските организации и средните училишта, а одговорите на прашањата беа целосно анонимни. Информациите од овој прашалник ќе бидат користени исклучиво за потребите на проектот „Креирање побезбедна дигитална средина за младите“, финансиран од страна на Министерството за надворешни работи на Кралството Норвешка, спроведуван од Хелсиншкиот комитет за човекови права во партнерство со Сојузот на средношколци на Република Северна Македонија, Младинскиот образовен форум и Националниот младински совет на Република Северна Македонија.

Целта на оваа квантитативна анализа е да се даде првична проценка на состојбата кај средношколците поврзана со интернетот и дигиталните права, како и да даде препораки за подобрување насочени кон различни институции, организации и асоцијации што работат на формално и неформално образование кај младите. Сумарно, анализирани се одговорите на 200 средношколци од различни градови. Оваа анализа е од мал обем, методолошки го поткрепува принципот на собирање податоци и обработка, таканаречен *proof of concept*, кој вообичаено

произлегува од методот на спроведување експеримент или пилот-проект, што покажува дека концептот е изводлив. Исто така, имајќи предвид дека веќе постојат неколку истражувања на овие теми со истите целни групи, целта на оваа анализа е да ги надополни веќе постојните и да ги провери заклучните наоди.

Анализираните податоци ќе дадат насока и за подготовка на програмата за обука за летната школа што ја организира Хелсиншкиот комитет во рамките на овој проект.

Прашањата беа поделени на пет тематски области и во секоја област има по неколку прашања, кои се соодветно структурирани (знаење, вештини и перцепции):

1. Лични податоци и право на приватност (8 прашања)
2. Образование за човекови права и дигитални права (8 прашања)
3. Медиумска писменост (8 прашања)
4. Сајбер насилство и малтретирање (7 прашања)
5. Дигитално родово базирано насилство (8 прашања)

Ова структурирано истражување ќе помогне во оценувањето на знаењата, вештините и ставовите на испитаниците во секоја тематска област, обезбедувајќи сеопфатно разбирање на нивните перспективи и компетенции. Исто така, ќе обезбеди и таргетирани препораки кон различни чинители.

Демографска структура

Вкупно 200 средношколци го одговорија овој анонимен прашалник, кој беше пратен преку младинските организации на национално ниво. 70 % од испитаниците се од женски пол, а 30 % се од машки пол.

Податоците укажуваат на различно разбирање и препознавање на маргинализацијата кај испитаниците. Приближно 24,5 % од испитаниците се идентификуваат дека припаѓаат на маргинализирана група, што одразува значителен дел од поединци што може да доживеат дополнителни предизвици и говор на омраза во дигиталниот простор. Спротивно на тоа, 50,5 % не се сметаат себеси за дел од маргинализирана група, што би можело поинаку да влијае врз нивните перцепции и искуства за онлајн средини. Дополнително, 25 % од испитаниците не се сигурни дали припаѓаат на маргинализирана група, нагласувајќи ги потенцијалните несигурности или недостигот на свест за динамиката на маргинализација. Оваа варијабилност ја нагласува важноста на инклузивното образование и системите за поддршка што се однесуваат на уникатните потреби и перспективи на сите поединци, особено на оние од маргинализираните заедници.

Податоците откриваат дека 92 % од испитаниците не се идентификуваат дека имаат попреченост, додека, пак, 8 % го прават тоа врз основа на дефиницијата дадена во прашањето. Вклучувањето на дефиницијата во рамките на прашањето има цел да ги едуцира испитаниците и да обезбеди нивно разбирање, а со тоа да им овозможи да донесат информирана одлука кога одговараат. Овој пристап ја нагласува важноста на јасна комуникација и едукација во дизајнот на анкетата, особено за чувствителни теми, како што е попреченоста, за да се доловат точни и значајни податоци.

Наоди и интерпретација

1. Право на заштита на личните податоци и право на приватност

ЗНАЕЊЕ

Клучно е младите да имаат знаење за овие прашања поради повеќе причини. Прво, разбирањето на нивните права во врска со приватноста на податоците им дава моќ да се заштитат себеси во сè подигиталниот свет. Без ова знаење, тие може несвесно да се изложат на ризици, како што се кражба на идентитет, злоупотреба на податоци и онлајн злоупотреба.

Овие наоди укажуваат на различно ниво на самодоверба меѓу испитаниците во однос на нивното знаење за темата што се работи. Приближно 35,5 % од испитаниците посочиле дека не се многу сигурни во знаењето што го поседуваат на оваа тема. Ова сугерира дека значителен дел од испитаниците може да се чувствуваат несигурни или немаат разбирање кога станува збор за оваа тема. Од друга страна, 30 % од испитаниците изразиле повисоко ниво на доверба во себе и своето знаење. Ова укажува на тоа дека значителен дел од анкетираните поединци се чувствуваат релативно сигурни во нивното разбирање на темата и може да се чувствуваат поподготвени да се справат со поврзаните прашања или предизвици.

Понатаму, 23 % од испитаниците изјавиле дека имаат одлично познавање на оваа тема. Се чини дека оваа подгрупа испитаници поседува силно разбирање на темата, што укажува на високо нивото на доверба и компетентност во нивното разбирање на темата.

Севкупно, овие наоди нагласуваат ниски нивоа на доверба меѓу испитаниците во однос на нивното знаење на темата, при што значителен дел изразуваат несигурност, додека, пак, други покажуваат различни степени на доверба и самостојна експертиза.

Свесноста за најновите закани за приватност на интернет им овозможува на младите поединци да останат будни и да преземаат проактивни мерки за заштита на нивните лични информации. Со брзиот развој на технологијата, постојано се појавуваат нови закани, што значи дека едукацијата на оваа тема е постојано актуелна и потребна и треба соодветно да се приспособува на возраста и на апликациите што ги користат младите.

Овие наоди укажуваат на различни нивоа на свест кај испитаниците во врска со најновите закани на интернет. Приближно 44,5 % од испитаниците изјавиле дека се свесни за овие закани, што укажува на тоа дека значителен дел од анкетираните поединци се информирани за потенцијалните ризици и предизвици што се присутни во онлајн средини.

Спротивно на тоа, 17 % од испитаниците признале дека немаат знаење за најновите закани на интернет. Ова укажува на значителен дел поединци што можеби се помалку информирани или несвесни за потенцијалните опасности со кои би можеле да се соочат на интернет.

Дополнително, 38,5 % од испитаниците изјавиле дека не се свесни и изразиле несигурност за најновите закани на интернет. Ова сугерира дека значителен дел од анкетираниите поединци може да се чувствуваат несигурни или да немаат доверба во нивното разбирање за потенцијалните ризици на интернет.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста на тековните напори за едукација и подигнување на свеста за да се осигури дека поединците, особено младите луѓе, се опремени со знаење и ресурси што се неопходни за безбедно и одговорно користење на интернетот.

Разбирањето на условите за користење на апликациите што ги преземаат е од суштинско значење за да се разбере степенот до кој нивните лични податоци може да се собираат, да се складираат и да се споделуваат од овие платформи. Без ова разбирање, младите луѓе може ненамерно да се согласат на практики за приватност што ги компромитираат нивните права и слободата на интернет.

Овие наоди откриваат различно ниво на ангажираност и разбирање меѓу испитаниците во однос на условите и на условите на апликациите што ги преземаат. Приближно 35,5 % од испитаниците посочиле дека ги разбираат овие услови, што укажува на значителен дел поединци што активно се обидуваат да ги разберат правните импликации и приватноста поврзани со користењето мобилни апликации.

Од друга страна, 28,5 % од испитаниците изразиле неизвесност, наведувајќи дека можеби до одреден степен ги разбираат одредбите и условите. Ова сугерира дека има дел од поединците што може да се обидат да ја сфатат содржината на овие договори, но можеби нема целосно да ги разберат нивните импликации или правни нијанси.

Понатаму, 28 % од испитаниците признале дека воопшто не ги читаат одредбите и условите. Ова откритие го нагласува загрижувачкиот недостиг на ангажман или свест кај значителен дел од испитаниците, што укажува на потенцијалниот јаз во разбирањето во однос на правата и одговорностите поврзани со користењето мобилни апликации.

Овие наоди ја нагласуваат важноста од промовирање на дигиталната писменост и едукација на поединците, особено на младите луѓе, за значењето на читањето и разбирањето на условите и на условите на апликациите што ги преземаат. Зголемувањето на свеста и разбирањето на овие услови за користење може да ги поттикнат поединците да донесуваат информирани одлуки за нивните онлајн активности и да ги заштитат нивната приватност и нивните права во дигитални средини.

Прашањето дали личните податоци некогаш биле злоупотребени ги нагласува реалните последици од несоодветното знаење за приватноста на податоците.

Овие наоди даваат увид во искуствата на испитаниците во врска со потенцијалната злоупотреба на нивните лични податоци. Мнозинството од испитаниците или 57,5 % изјавиле дека нивните податоци никогаш не биле злоупотребени. Ова сугерира дека значителен дел од поединците не наишле на случаи кога нивните лични податоци биле експлоатирани или несоодветно користени.

Сепак, забележливо е дека 17,5 % од испитаниците изјавиле дека нивните податоци биле злоупотребени. Ова укажува на тоа дека забележително малцинство поединци доживеале ин-

циденти каде што нивните лични податоци биле користени на начини на кои тие не одобриле или имале таква намера.

Понатаму, 14,5 % од испитаниците изразиле неизвесност, наведувајќи дека не знаат дали нивните податоци биле злоупотребени. Ова сугерира дека има дел од поединците што можеби немаат свесност или јасност во врска со ракувањето и безбедноста на нивните лични информации.

Дополнително, 10,5 % од испитаниците изјавиле дека нивните лични податоци можеби биле злоупотребени. Ова откритие го нагласува нивото на сомневање или загриженост кај некои поединци во врска со потенцијалната злоупотреба на нивните лични информации, што укажува на потребата за поголема транспарентност и одговорност во практиките за ракување со податоците.

Севкупно, овие наоди ја нагласуваат важноста на силните мерки за заштита на податоците и транспарентноста во практиките за ракување со податоците за заштита на приватноста и безбедноста на поединците во дигиталните средини. Дополнително, зголемувањето на свеста и разбирањето за правата и најдобрите практики за приватност на податоците може да ги поттикнат поединците подобро да се заштитат себеси од потенцијална злоупотреба на нивните лични информации.

ВЕШТИНИ

Овие наоди фрлаат светлина врз практиките за управување со лозинката на испитаниците, откривајќи низа пристапи и фреквенции во врска со промените на лозинката.

Приближно 33,5 % од испитаниците изјавиле дека ја смениле лозинката само ако веруваат дека може да биде компромитирана. Ова сугерира на реактивен пристап кон безбедноста на лозинката, каде што промените се прават како одговор на согледаните закани или пропусти.

Други 24,5 % од испитаниците посочиле дека ја менуваат лозинката доколку добијат потсетник или поттик да го направат тоа. Ова укажува на потпирање на надворешни знаци или известувања за да се поттикнат промените на лозинката, што веројатно укажува на умерено ниво на проактивна безбедносна свест.

Помал процент, односно 10,5 % изјавиле дека ја менуваат лозинката еднаш на секои 4 месеци. Ова сугерира на попроактивен пристап кон безбедноста на лозинката, со редовни, закажани промени насочени кон намалување на ризикот од неовластен пристап со текот на времето.

Слично на тоа, 12 % од испитаниците изјавиле дека ја менуваат лозинката еднаш годишно, што укажува на динамика, но поретка, за ажурирање на лозинката во споредба со оние што ги менуваат лозинките на секои неколку месеци.

Но, загрижува тоа што 19,5 % од испитаниците изјавиле дека воопшто не ја менуваат лозинката. Ова откритие нагласува значителен дел од поединците што можеби нема да даваат приоритет или да ја препознаат важноста на редовното одржување на лозинката во заштитата на нивните онлајн сметки.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат потребата од тековни напори за едукација и подигнување на свеста за промовирање силни практики за управување со лозинки, вклучувајќи редовно ажурирање и придржување до најдобрите практики за безбедност на лозинката, како што се користење уникатни, сложени лозинки и овозможување автентикација со повеќе фактори.

Овие наоди обезбедуваат увид во однесувањето и ставовите на испитаниците кон управувањето со нивните поставки за приватност на социјалните медиуми и другите онлајн сметки.

Приближно 53 % од испитаниците изјавиле дека редовно ги ажурираат поставките за приватност на социјалните медиуми и на другите онлајн платформи. Ова укажува на проактивен пристап за управување со приватноста, при што поединците активно ги прегледуваат и ги приспособуваат своите поставки за да ја контролираат видливоста на нивните лични информации и активности на интернет.

Сепак, загрижува тоа што 28,5 % од испитаниците посочиле дека не ги ажурираат поставките за приватност. Ова укажува на потенцијален недостиг на свест или загриженост во врска со импликациите за приватноста на нивните онлајн активности, што ги прави поранливи на неовластен пристап или злоупотреба на нивните лични информации.

Дополнително, 11 % од испитаниците изјавиле дека не знаат како да ги ажурираат поставките за приватност. Ова откритие го нагласува јазот во знаењето меѓу некои поединци во однос на алатките и функциите што се достапни за управување со нивната приватност на интернет, што укажува на потребата за образование и поддршка во оваа област.

Понатаму, 7,5 % од испитаниците изјавиле дека немаат што да кријат, што имплицира верување дека поставките за приватност се непотребни бидејќи немаат чувствителни или приватни информации за заштита. Сепак, важно е да се напомене дека приватноста е основно право, без оглед на тоа дали некој има нешто да се скрие, а управувањето со поставките за приватност е од суштинско значење за контрола на ширењето на личните информации и одржување на контролата врз нечиј онлајн идентитет и заштита не само на индивидуално ниво, туку и на организациско ниво.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од промовирање на дигиталната писменост и зајакнување на поединците да преземаат проактивни чекори за заштита на нивната приватност на интернет. Со подигнувањето на свеста за ризиците за приватност и обезбедувањето едукација и поддршка за управување со поставките за приватност, поединците може подобро да ги заштитат своите лични информации и да одржуваат контрола врз нивното онлајн присуство.

Овие наоди даваат увид во користењето на алатките за подобрување на приватноста меѓу испитаниците, расветлувајќи ги нивните ставови и однесувања во однос на заштитата на приватноста на интернет.

Приближно 23 % од испитаниците изјавиле дека користеле алатки како што се VPN (Виртуелни приватни мрежи) или блокатори на реклами за да ја подобрат својата приватност на интернет. Ова сугерира на проактивен пристап кон заштитата на приватноста, со поединци што активно бараат и користат технолошки решенија за да ги ублажат ризиците за приватност и да ја подобрат нивната онлајн безбедност.

Сепак, забележливо е дека мнозинството, односно приближно 51 % од испитаниците посочиле дека не користат алатки за подобрување на приватноста. Ова откритие сугерира на потенцијален недостиг на свест или разбирање кај значителен дел од поединците во врска со достапноста и придобивките од таквите алатки за заштита на нивната онлајн приватност.

Дополнително, 22 % од испитаниците изјавиле дека понекогаш користат само алатки за подобрување на приватноста. Ова укажува на делумно усвојување мерки за подобрување на приватноста, при што поединците ги користат овие алатки наизменично или во специфични контексти наместо постојано да ги инкорпорираат во нивните онлајн активности.

Загрижува тоа што 4 % од испитаниците изјавиле дека не знаат што се алатки за подобрување на приватноста, како што се VPN или блокатори на реклами. Ова го нагласува јазот во знаењето меѓу некои поединци во врска со достапните технологии и стратегии за подобрување на приватноста и безбедноста на интернет.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста на напорите за едукација и подигнување на свеста насочени кон промовирање на употребата на алатки за подобрување на приватноста и зајакнување на поединците со цел да преземаат проактивни чекори за заштита на нивната приватност на интернет. Со обезбедувањето информации и ресурси за технологии и најдобри практики за подобрувањето на приватноста, поединците може подобро да ги заштитат своите лични информации и да одржуваат контрола врз нивната приватност и безбедност на интернет.

СТАВОВИ

Овие наоди откриваат силна перцепција и став меѓу испитаниците во врска со важноста на заштитата на личните податоци и дигиталниот идентитет.

Значително мнозинство, односно приближно 70,5 % изрази целосна согласност со изјавата дека заштитата на личните податоци и дигиталниот идентитет е важна. Ова укажува на широко распространето признавање на значењето на заштитата на личните информации и одржувањето контрола врз нечиј онлајн идентитет.

Дополнителни 22 % од испитаниците посочија дека се согласуваат со изјавата, дополнително подвлекувајќи го широко распространетото признание за важноста на дигиталната приватност и безбедност.

Понатаму, 6,5 % од испитаниците донекаде се согласиле со изјавата, што укажува на нивото на согласност, но со одредени резерви или квалификации.

Генерално, овие наоди одразуваат широко разбирање и консензус меѓу испитаниците во врска со важноста на заштитата на личните податоци и дигиталниот идентитет во сè повеќе меѓусебно поврзан и дигитализиран свет. Ова признание ја нагласува потребата од континуирани напори за промовирање на дигиталната писменост, подигнување на свеста за ризиците од приватноста на интернет и овластување на поединците да преземат проактивни чекори за заштита на нивните лични информации и одржување контрола врз нивните дигитални идентитети.

2. Образование за човекови права и дигитални права (слобода на говор и говор на омраза)

ЗНАЕЊЕ

Овие наоди даваат увид во степенот до кој испитаниците добиле обука за формално образование за човекови права и дигитални права, вклучувајќи теми како што се слободата на говор и говорот на омраза.

Приближно 38 % од испитаниците изјавиле дека добиле обука за формално образование за овие теми. Ова сугерира дека значителен дел од поединците имале можност да се вклучат во овие важни концепти во образовниот амбиент, потенцијално опремувајќи ги со знаење и разбирање за нивните права и одговорности во дигиталната област.

Спротивно на тоа, 32,5 % од испитаниците изјавиле дека не добиле формална обука за образование за човекови права и дигитални права. Ова откритие ја нагласува празнината во формалните образовни системи, каде што некои поединци можеби немале можност да научат за овие клучни теми во текот на нивното школување.

Дополнително, 28 % од испитаниците посочиле дека нешто слично на овие теми е опфатено во формалното образование. Иако не е експлицитно фокусирано на човековите права и дигиталните права, ова сугерира дека поврзаните концепти можеби биле опфатени во некоја форма во образовните програми.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од интегрирање на образованието за човековите права и дигиталните права во формалните образовни програми за да се осигури дека сите поединци имаат можност да учат за нивните права и одговорности во дигиталната ера. Со обезбедувањето образование и обука за овие теми, поединците ќе имаат знаење и вештини со цел безбедно, одговорно и етички да се движат низ дигиталниот простор, а истовремено да негуваме култура на почитување на човековите права и достоинство на интернет.

Овие наоди нудат увид во свеста и ставовите на испитаниците во однос на локалните или националните иницијативи што се насочени кон промовирање на дигиталните права и борбата против говорот на омраза.

Приближно 25,5 % од испитаниците посочиле дека имаат информации за вакви иницијативи. Ова сугерира дека значителен дел од поединците се свесни за напорите во нивните заедници или земји за решавање прашања поврзани со дигиталните права и говорот на омраза, што укажува на одреден степен на ангажираност или интерес за овие теми.

Спротивно на тоа, 31,5 % од испитаниците изјавиле дека немаат никакви информации за локални или национални иницијативи фокусирани на овие прашања. Ова откритие го нагласува јазот во свеста, каде што значителен дел од поединците можеби не се информирани за тековните напори за промовирање на дигиталните права или за борба против говорот на омраза во нивните заедници или земји.

Дополнително, 30,5 % од испитаниците изјавиле дека не знаат дали постојат такви иницијативи. Ова укажува на нивото на несигурност или недостиг на знаење кај некои поединци во врска со достапноста на ресурси или иницијативи што се однесуваат на овие важни теми.

Загрижува тоа што 8 % од испитаниците изразиле незаинтересираност за овие теми, што укажува на недостиг на ангажман или загриженост за дигиталните права и проблемите со говорот на омраза. Понатаму, 4,5 % изјавиле дека немаат пристап до информации за локални или национални иницијативи, што ги истакнува потенцијалните бариери за свеста и учеството.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста на подигнување на свеста за иницијативите насочени кон промовирање на дигиталните права и борбата против говорот на омраза, како и решавање на бариерите за пристап до информации. Со зголемувањето на знаењето и ангажманот за овие теми, може да ги поттикнеме поединците да придонесат за создавање побезбеден, поинклузивен дигитален простор и застапување за почитување на човековите права на интернет.

Овие наоди даваат увид во распространетоста на онлајн говорот на омраза и вознемирувањето што го доживуваат испитаниците, како и нивниот став кон овие инциденти.

Приближно 18,5 % од испитаниците изјавиле дека некогаш биле жртви на говор на омраза на интернет или вознемирување поврзано со нивните верувања, етничка припадност, сексуална/родова припадност или други лични карактеристики. Ова сугерира дека значителен дел од поединците наишле на случаи на онлајн злоупотреба или поттикнување дискриминација, вознемирувачки говор или говор на омраза врз основа на различни аспекти на нивниот идентитет.

Сепак, мнозинството од испитаниците, односно приближно 63 % изјавиле дека не биле жртви на говор на омраза или вознемирување на интернет. Иако ова укажува на поголем дел од поединците што не доживеале такви инциденти, од суштинско значење е да се препознае дека говорот на омраза и вознемирувањето на интернет сепак може да имаат значително негативно влијание врз засегнатите, дури и ако тие не се лично цел на тоа.

Дополнително, 9,5 % од испитаниците посочиле дека можеби биле жртви на онлајн говор на омраза или вознемирување. Ова укажува на нивото на несигурност или двосмисленост кај некои поединци во однос на нивните искуства со онлајн злоупотреба, нагласувајќи ги комплексноста на идентификување и дефинирање случаи на говор на омраза и вознемирување во дигиталниот простор.

Понатаму, 8,5 % од испитаниците изјавиле дека не се сигурни дали биле жртви на говор на омраза или вознемирување на интернет. Ова откритие ги нагласува предизвиците за препознавање и признавање случаи на злоупотреба на интернет, особено кога тоа може да се манифестира во суптилни или индиректни форми.

И, на крајот, 0,5 % од испитаниците изјавиле дека биле жртви на говор на омраза или вознемирување на интернет, но тоа не им пречи. Иако овој одговор може да укаже на лична отпорност на такви инциденти, од клучно значење е да се признае дека говорот на омраза и вознемирувањето на интернет може да имаат значително негативни влијанија врз менталното здравје и благосостојбата на поединците, без оглед на нивното перципирано ниво на издржливост.

Севкупно, овие наоди ја нагласуваат важноста од справување со говорот на омраза и вознемирувањето на интернет како значајни прашања што може негативно да влијаат врз искуствата на поединците во дигиталниот простор. Со подигнување на свеста, промовирање на дигиталната писменост и негување култура на почит и инклузивност на интернет, може да работиме на создавањето побезбедни и поподдржувачки онлајн средини за сите корисници.

ВЕШТИНИ

Овие наоди нудат увид во самопроцена на испитаниците за нивните вештини за идентификација на заканите по слободата на говор на интернет и нивното ниво на свесност и ангажираност за ова прашање.

Приближно 61 % од испитаниците посочиле дека може да идентификуваат кога е загрозувана слободата на говор на интернет. Ова сугерира дека мнозинството поединци се чувствуваат сигурни во нивната способност да препознаат случаи кога слободата на говор е загрозувана или ограничена во онлајн просторите, што укажува на нивото на свесност и разбирање за ова прашање.

Спротивно на тоа, 8 % од испитаниците изјавиле дека не може да идентификуваат кога е загрозувана слободата на говор на интернет. Ова откритие укажува на потенцијален недостиг на свест или разбирање кај некои поединци во врска со различните форми на цензура, надзор или онлајн репресија што може да ја нарушат слободата на изразување на интернет.

Дополнително, 26,5 % од испитаниците изјавиле дека не знаат или не размислувале за прашањето за загрозување на слободата на говор на интернет. Ова укажува на нивото на несигурност или недостиг на ангажираност со оваа тема кај значителен дел од испитаниците, нагласувајќи ја потребата од зголемена свест и едукација за важноста од заштита на слободата на изразување во дигиталниот простор.

Понатаму, 4,5 % од испитаниците изразиле незаинтересираност за прашањето за загрозување на слободата на говор на интернет. Ова откритие укажува на недостиг на загриженост или ангажман со овој фундаментален аспект на дигиталните права и онлајн демократијата.

Севкупно, овие наоди ја нагласуваат важноста од промовирање на дигиталната писменост и свесноста за правата на интернет, вклучувајќи ја и слободата на говор, за да се поттикнат поединците да ги препознаат и да одговорат на заканите за овие права во дигиталниот простор. Со негувањето култура на почитување на слободата на изразување и промовирањето дијалог околу правата и одговорностите на интернет, може да работиме на создавање поинклузивни, демократски и попочитувани онлајн средини.

Овие наоди даваат увид во распространетоста на сведоците на говор на омраза или дискриминаторска содржина на интернет меѓу испитаниците.

Приближно 57 % од испитаниците изјавиле дека биле сведоци на говор на омраза или дискриминаторска содржина на интернет. Ова сугерира дека значително мнозинство од поединците се соочиле со таква содржина во нивните онлајн искуства, што ги истакнува распро-

странетата природа на говорот на омраза и поттикнувањето дискриминација или вознемирувачки говор во дигиталниот простор.

Спротивно на тоа, 26 % од испитаниците изјавиле дека не биле сведоци на говор на омраза или дискриминаторска содржина на интернет. Иако ова укажува на тоа дека има дел од поединците што не наишле на таква содржина, од суштинско значење е да се препознае дека говорот на омраза и дискриминаторската содржина може да се манифестираат во различни форми и можеби не се секогаш веднаш препознатливи за сите поединци.

Дополнително, 12,5 % од испитаниците посочиле дека можеби биле сведоци на говор на омраза или дискриминаторска содржина на интернет. Ова укажува на нивото на несигурност или двосмисленост кај некои поединци во однос на нивните искуства со соочување со таква содржина на интернет, нагласувајќи ги комплексноста на идентификување и справување со говорот на омраза и вознемирувачкиот говор во дигиталниот простор.

Понатаму, 4,5 % од испитаниците изјавиле дека не знаат дали биле сведоци на говор на омраза или дискриминаторска содржина на интернет. Ова откритие ги нагласува предизвиците за препознавање и признавање случаи на говор на омраза и дискриминација на интернет, особено кога тие може да се манифестираат во суптилни или индиректни форми.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од справување со говорот на омраза и дискриминаторската содржина како значајни прашања што може негативно да влијаат врз искуствата на поединците во дигиталниот простор. Со подигнување на свеста, промовирање на дигиталната писменост и негување култура на почит и инклузивност на интернет, може да работиме на создавањето побезбедни и поподдржувачки онлајн средини за сите корисници. Овие наоди нудат увид во дејствата што ги преземаат испитаниците како одговор на сведоци на говор на омраза или дискриминаторска содржина на интернет, како и нивната свест за механизмите за известување.

Приближно 56 % од испитаниците посочиле дека не пријавиле говор на омраза или дискриминаторска содржина до релевантните институции или администратори на платформите. Ова сугерира дека мнозинството поединци не презеле проактивни чекори за справување или ублажување на штетното влијание на таквата содржина, потенцијално дозволувајќи им да опстојува неприкосновено во онлајн просторите.

Спротивно на тоа, 20,5 % од испитаниците изјавиле дека пријавиле говор на омраза или дискриминаторска содржина до релевантните институции или администратори на платформи. Ова укажува на тоа дека значителен дел од поединците презеле проактивни мерки за справување со случаи на говор на омраза и дискриминација на интернет, потенцијално придонесувајќи за напорите за борба против ваквата штетна содржина и за промовирање побезбедна онлајн средина.

Сепак, загрижува тоа што 23,5 % од испитаниците изјавиле дека не знаат точно каде да пријават говор на омраза и дискриминаторска содржина на интернет. Ова откритие го нагласува значителниот јаз во свеста или разбирањето во однос на механизмите за известување и ресурсите достапни за справување со говорот на омраза и дискриминацијата во дигиталниот простор.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од промовирање на свеста за механизмите за известување и зајакнување на поединците со цел да преземат проактивни чекори за справување со говорот на омраза и дискриминаторската содржина на интернет. Со обезбедувањето информации и ресурси за процедурите за пријавување и поддршка на поединци во овие процеси, може да работиме на создавањето побезбедни и поинклузивни онлајн средини за сите корисници.

Овие наоди даваат увид во ангажманот на испитаниците со активности и иницијативи што ги промовираат слободата на говор и човековите права во дигиталниот простор, како и нивните мотивации и бариери за вклучување.

Приближно 16,5 % од испитаниците изјавиле дека презеле активности за поддршка или се вклучиле во иницијативи што ги промовираат слободата на говор и човековите права во дигиталниот простор. Ова укажува на проактивен ангажман меѓу малцинството поединци што активно учествувале во напорите за поддршка на дигиталните права и слободи.

Спротивно на тоа, 36 % од испитаниците изјавиле дека не учествувале во такви активности или иницијативи. Ова укажува на недостиг на ангажман или вклученост меѓу значителен дел од поединците, што потенцијално ги одразува различните приоритети, интереси или нивоа на свест во врска со прашањата за дигиталните права.

Дополнително, 13 % од испитаниците изразиле незаинтересираност за учество во активности за промовирање на слободата на говор и човековите права во дигиталниот простор. Ова откритие укажува на недостиг на мотивација или загриженост за овие прашања кај некои поединци, истакнувајќи ги потенцијалните бариери за ангажирање.

Понатаму, 14,5 % од испитаниците посочиле дека сакаат да се вклучат независно, но потребни им се повеќе информации. Ова сугерира на подготвеност да се вклучат со овие прашања, но согледана е потреба од дополнителни ресурси или поддршка за да се олесни вклучувањето.

Исто така, 10,5 % од испитаниците изјавиле дека би се вклучиле само доколку учествуваат нивните пријатели, додека, пак, 9,5 % би го направиле тоа доколку имаат менторска поддршка за да ги водат низ иницијативата. Овие наоди сугерираат дека социјалните врски и менторството може да играат важна улога во мотивирањето и поддршката на поединците да се вклучат во активности што ги промовираат дигиталните права и слободи.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од подигнување на свеста, обезбедување ресурси и поддршка и поттикнување на чувството за заедница и менторство за да се поттикне поголемо вклучување во иницијативите што ги промовираат слободата на говор и човековите права во дигиталниот простор. Со решавањето на бариерите за активно ангажирање и охрабрување на поединците да преземат акција, може да работиме на создавањето поинклузивно дигитално општество што ги почитува правата.

СТАВОВИ

Овие наоди одразуваат различни перспективи за регулирање на говорот на омраза на интернет и неговото потенцијално влијание врз слободата на говор.

Приближно 45 % од испитаниците изразиле верување дека говорот на омраза на интернет треба да биде построго регулиран, дури и ако потенцијално ја ограничува слободата на говор. Ова укажува на значителен дел од поединците што имаат приоритет за спречување и ублажување на штетните онлајн содржини, дури и ако тоа подразбира наметнување ограничувања на слободата на изразување.

Спротивно на тоа, 36,5 % од испитаниците посочиле дека нивниот став за регулирање на говорот на омраза зависи од сериозноста на случајот. Ова откритие сугерира на нијансиран пристап, каде што поединците ги земаат предвид контекстот и влијанието на конкретните случаи на говор на омраза кога ја оценуваат потребата од регулација.

Дополнително, 9,5 % од испитаниците изјавиле дека не сметаат дека е потребно построго регулирање на говорот на омраза. Ова ја одразува перспективата на малцинствата што се залага за одржување попопустлив пристап кон онлајн говорот, дури и во случаи кога тоа може да придонесе за штета или дискриминација.

Понатаму, 5,5 % од испитаниците изразиле незаинтересираност за прашањето за регулирање на говорот на омраза на интернет. Ова откритие укажува на недостиг на ангажман или загриженост за потенцијалните последици од говорот на омраза на интернет кај некои поединци.

На крајот, 3,5 % од испитаниците посочиле дека нивниот став за регулирање на говорот на омраза зависи од тоа на кого се однесува говорот на омраза. Ова сугерира да се земе предвид целта или жртвата на говор на омраза при одредувањето на соодветниот одговор или нивото на регулатива.

Генерално, овие наоди ја истакнуваат сложеноста на балансирањето на заштитата на поединците од штетните онлајн содржини со зачувување на слободата на изразување во дигиталниот простор. Со разбирање и адресирање на различни перспективи за ова прашање, креаторите на политики и засегнатите страни може да работат на развивање балансирани и ефективни пристапи за регулирање на говорот на омраза на интернет, притоа поддржувајќи ги основните права и вредности.

Овие наоди ја истакнуваат силната перцепција кај испитаниците во однос на клучната улога на образованието во поттикнувањето на почитувањето на човековите права и ублажувањето на говорот на омраза на интернет.

Приближно 83,5 % од испитаниците изразиле верување во значењето на образованието при промовирање на почитувањето на човековите права и намалување на говорот на омраза на интернет. Ова огромно мнозинство укажува на широко распространетото признавање на трансформативниот потенцијал на образованието во оформувањето на ставовите, однесувањата и нормите кон поголема толеранција, вклученост и почитување на основните права во дигиталниот простор.

Спротивно на тоа, 16,5 % од испитаниците посочиле дека не веруваат дека образованието игра клучна улога во овие напори. Иако ова претставува малцинска перспектива, сугерира на различно гледиште во однос на ефективност на образовните интервенции во справувањето со говорот на омраза и промовирањето на човековите права на интернет.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од инвестирање во образованието како критична стратегија за справување со говорот на омраза и промовирање на човековите права во дигиталните средини. Обезбедувајќи им на поединците знаења, вештини и способности за критичко размислување, образованието може да ги поттикне да го препознаат и да го осудат говорот на омраза, да негуваат емпатија и разбирање кон другите и да придонесат за создавање побезбедни, поинклузивни онлајн простори за сите корисници.

3. Медиумска писменост/лажни вести/ ресурси за проверка на факти

ЗНАЕЊЕ

Овие наоди даваат увид во распространетоста на формалното образование за медиумска писменост меѓу испитаниците, особено во однос на способноста да се идентификуваат лажните вести.

Приближно 52 % од испитаниците изјавиле дека добиле формална обука или образование за медиумска писменост, вклучително и за тоа како да се идентификуваат лажните вести. Ова сугерира дека малку повеќе од половина од поединците се опремени со вештини и знаења за критичко оценување на медиумските содржини, со цел да препознаваат дезинформации и да донесуваат информирани одлуки за информациите што ги консумираат на интернет.

Спротивно на тоа, 49 % од испитаниците посочиле дека не добиле такво образование на училиште. Ова откритие го нагласува значителниот јаз во формалните образовни системи, каде што речиси половина од испитаниците немаат структурирана обука за медиумска писменост. Ова отсуство на образование за медиумска писменост може да ги остави поединците поранливи на влијанието на дезинформациите и помалку способни да се движат низ комплексноста на дигиталниот информациски пејзаж.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од интегрирање на медиумската писменост во наставните програми за формално образование. Со тоа, образовните институции може подобро да ги подготват учениците во однос на тоа критички да ги оценуваат изворите на медиумите, да идентификуваат лажни вести и одговорно да се вклучат во дигитална содржина. Подобрувањето на образованието за медиумска писменост е од клучно значење за зајакнувањето на поединците со цел ефективно да се движат низ дигиталната ера и да се поттикне поинформирана и попребирлива јавност.

Овие наоди даваат увид во свеста и ставовите на испитаниците кон механизмите за известување и борба против лажните вести и дезинформациите на онлајн платформите.

Приближно 50 % од испитаниците изјавиле дека се свесни за механизмите што постојат за известување и борбата против лажни вести и дезинформации на одредени онлајн платформи. Ова сугерира дека половина од поединците имаат одредено разбирање за алатките и процедурите што им се на располагање за справување со дезинформациите, што е од клучно значење за преземањето проактивни чекори за одржување на интегритетот на информациите во дигиталниот простор.

Спротивно на тоа, 19,5 % од испитаниците посочиле дека не се запознаени со овие механизми, а 16,5 % изјавиле дека не знаат за нив. Ова го нагласува значителниот јаз во знаењето, каде што повеќе од една третина од испитаниците немаат свест или разбирање за тоа како да известуваат и да се борат против лажните вести и дезинформации на интернет. Овој јаз може да ги попречи колективните напори за ефикасно справување со дезинформациите.

Дополнително, 9 % од испитаниците изразиле незаинтересираност за овие механизми, што укажува на недостиг на ангажман или загриженост за борбата против лажните вести и дезинформациите. Оваа незаинтересираност може да произлезе од различни фактори, вклучително и скептицизам за ефикасноста на овие механизми или општо неангажирање за прашањата за интегритетот на информациите.

Покрај тоа, 5 % од испитаниците изјавиле дека немаат идеја како да се информираат за овие механизми. Ова укажува на бариерата за пристап до информации за алатките и процедурите за известување, што може да се должи на недостиг на видливост или комуникација од платформи или образовни институции.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од зголемување на свеста и достапноста на механизмите за известување и борба против лажните вести и дезинформациите. Треба да се направат напори со цел да се едуцираат поединците за овие алатки и нивната важност, осигурувајќи дека секој има знаење и ресурси за да придонесе во борбата против дезинформациите. Со зголемувањето на свеста и ангажманот, може подобро да го заштитиме интегритетот на информациите во дигиталните средини и да промовираме поинформирана јавност.

ВЕШТИНИ

Овие наоди обезбедуваат увид во зачестеноста со која испитаниците ги користат ресурсите за проверка на фактите кога се среќаваат со вести или информации на интернет.

Приближно 12,5 % од испитаниците изјавиле дека никогаш не користат ресурси за проверка на факти. Ова покажува дека значителен дел од поединците не се ангажираат за проверка на точноста на информациите со кои се среќаваат на интернет, што потенцијално ги прави подложни на дезинформации и лажни вести.

Спротивно на тоа, 23,5 % од испитаниците изјавиле дека ретко користат ресурси за проверка на факти. Ова сугерира дека речиси четвртина од поединците само повремено ги про-

веруваат информациите до кои дошле, што можеби не е доволно за постојано избегнување дезинформации.

Дополнително, 29,5 % од испитаниците посочиле дека само понекогаш користат ресурси за проверка на факти. Овој пристап на средна основа покажува дека иако некои поединци до некаде се свесни за проверката на информациите, нивната неконзистентна употреба на алатки за проверка на фактите сепак може понекогаш да ги изложи на дезинформации.

Понатаму, 28,5 % од испитаниците изјавиле дека често користат ресурси за проверка на факти. Ова е охрабрувачки, бидејќи покажува дека значителен дел од поединците често се ангажираат за проверка на информации, што може да им помогне да донесат поинформирани одлуки и да го намалат ширењето лажни информации.

И, на крајот, само 6 % од испитаниците изјавиле дека секогаш користат ресурси за проверка на факти. Овој мал процент ги претставува оние што се највредни во обезбедувањето на точноста на информациите што ги консумираат, што веројатно ги прави добро опремени критички и ефективно да се движат низ пејзажот на дигитални информации.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од промовирање доследна употреба на ресурси за проверка на факти за борбата против дезинформациите и подобрувањето на квалитетот на информациите што се консумираат и се споделуваат на интернет. Со поттикнување почеста и вообичаена употреба на овие алатки, поединците може подобро да се заштитат од влијанието на лажните вести и да придонесат за поинформирана и попребирлива дигитална заедница.

Овие наоди даваат увид во способноста на испитаниците да прават разлика помеѓу сигурни и несигурни извори на информации на интернет.

Приближно 45,5 % од испитаниците изјавиле дека често може да разликуваат веродостојни и неверодостојни извори на информации. Ова сугерира дека речиси половина од поединците се прилично сигурни во нивната способност да ја проценат веродостојноста на онлајн информациите, што е од клучно значење за ефективна навигација низ дигиталниот пејзаж и за донесување информирани одлуки.

Спротивно на тоа, 29 % од испитаниците изјавиле дека понекогаш може да разликуваат кои извори се сигурни. Ова укажува на тоа дека значителен дел од поединците имаат одредена способност да ја проценат веродостојноста на информациите, но нивните вештини или доверба може да варираат во зависност од контекстот или конкретните информации со кои се среќаваат.

Дополнително, 12,5 % од испитаниците посочиле дека секогаш прават разлика помеѓу веродостојни и неверодостојни извори. Овој мал процент ги претставува оние што постојано се способни да идентификуваат веродостојни информации, што ги прави веројатно добро информирани и помалку подложни на дезинформации.

Понатаму, 10 % од испитаниците изјавиле дека ретко прават разлика помеѓу веродостојни и неверодостојни извори. Ова сугерира дека овие лица често може да најдат на тешкотии во оценувањето на веродостојноста на информациите на интернет, потенцијално изложувајќи ги на поголем ризик од дезинформации.

3 % од испитаниците изјавиле дека никогаш не прават разлика помеѓу веродостојни и неверодостојни извори. Ова укажува на недостиг на ангажман или способност за оценување на кредибилитетот на информациите на интернет, што може да ги направи овие лица особено ранливи на лажни или погрешни содржини.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од подобрување на медиумската писменост и вештините за критичко размислување за да се зајакне способноста на поединците да препознаваат веродостојни информации од неверодостојни извори. Со поттикнување на овие вештини може да мотивираме повеќе поединци самоуверено и одговорно да се движат низ пејзажот на дигитални информации, а со тоа да го намалиме влијанието на дезинформациите.

СТАВОВИ

Овие наоди ги одразуваат ставовите на испитаниците за важноста на образованието за медиумска писменост како дел од училишната програма.

Приближно 60 % од испитаниците сметаат дека образованието за медиумска писменост треба да биде задолжителен дел од училишната програма. Ова силно мнозинство укажува на широко распространетото признавање на важноста на опремување на студентите со вештини за критичко оценување на информациите, идентификување дезинформации и одговорно „движење“ низ дигиталниот свет.

Спротивно на тоа, 22,5 % од испитаниците сметаат дека можеби медиумската писменост треба да биде вклучена во училишната програма. Ова сугерира дека иако овие лица гледаат потенцијална вредност во образованието за медиумска писменост, тие би можеле да имаат одредени резерви или да веруваат дека е потребно дополнително разгледување во однос на неговото спроведување.

Дополнително, 5,5 % од испитаниците не се заинтересирани и не сметаат дека медиумската писменост треба да биде задолжителен дел од училишната програма. Оваа малцинска перспектива укажува на недостиг на грижа или приоритет даден на образованието за медиумска писменост кај некои поединци, веројатно поради различните ставови за нејзината важност или ефективност.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат силната поддршка за интегрирање на образованието за медиумска писменост во училишната програма. Со тоа што медиумската писменост ќе биде задолжителна компонента на образованието, училиштата може подобро да ги подготват учениците критички да се вклучат во дигиталните содржини, да се заштитат од дезинформации и внимателно да учествуваат во дигиталната ера. Оваа широка поддршка ја нагласува воочената потреба од медиумска писменост за поттикнување добро информирано и писмено население.

Овие наоди даваат увид во ставовите на испитаниците за улогата на институциите во борбата против лажните вести и дезинформациите.

Приближно 76,5 % од испитаниците сметаат дека институциите треба да бидат поактивни во борбата против ширењето лажни вести и дезинформации. Ова силно мнозинство укажува на

широко распространетото признавање на важноста на институционалната интервенција и поддршка во справувањето со предизвиците што ги носат дезинформациите во дигиталната ера.

Спротивно на тоа, 10,5 % од испитаниците посочиле дека можеби институциите треба да бидат поактивни во борбата против лажните вести и дезинформациите. Ова сугерира дека иако овие лица гледаат потенцијални придобивки од зголеменото институционално вклучување, тие може да имаат одредени резерви или да веруваат дека треба да се земат предвид и други фактори.

Дополнително, 5 % од испитаниците изразиле незаинтересираност или неизвесност за потребата од поголема институционална активност во оваа област. Оваа малцинска перспектива укажува на недостиг на загриженост или приоритет даден на институционалните напори против дезинформации кај некои поединци, можеби поради различните ставови за ефективност на таквите интервенции или други лични причини.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат силната поддршка за попроактивно институционално ангажирање во борбата против лажните вести и дезинформациите. Со зголемувањето на нивните напори, институциите може да играат клучна улога во промовирањето на интегритетот на информациите, поттикнувањето на довербата на јавноста и заштитата на демократските процеси. Распространетиот повик за зголемена институционална акција ја нагласува согледаната неопходност од справување со дезинформациите на системско ниво за да се создаде поинформирано и поотпорно општество.

Овие наоди се однесуваат на личното влијание на дезинформациите или лажните вести врз испитаниците.

Приближно 51 % од испитаниците изјавиле дека не биле лично погодени од последиците од дезинформации или лажни вести на интернет. Ова сугерира дека малку повеќе од половина од поединците сметаат дека дезинформациите не влијаеле директно врз нивните животи, што потенцијално укажува или на повисоко ниво на медиумска писменост или на перцепција дека не наишле на значителни дезинформации.

Спротивно на тоа, 21 % од испитаниците изјавиле дека лично биле погодени од последиците од дезинформации или лажни вести. Ова значително малцинство нагласува дека голем дел од поединците доживеале негативни влијанија поради лажни информации, кои може да варираат од лична неволја до посериозни последици, како што е финансиска загуба или оштетени односи.

Дополнително, 15 % од испитаниците посочиле дека можеби биле погодени од дезинформации или лажни вести. Оваа несигурност ги одразува понекогаш суптилните и индиректните начини на кои дезинформациите може да влијаат врз животите на луѓето, што им отежнува да го утврдат целосниот степен на неговото влијание.

На крајот, 9,5 % од испитаниците изјавиле дека биле погодени од дезинформации. Иако ова е помал процент, оваа група потврдува дека дезинформациите имале забележливо и директно влијание врз нивните лични искуства.

Генерално, овие наоди ги нагласуваат различните искуства што поединците ги имаат со дезинформации и лажни вести. Иако мнозинството можеби не се чувствува лично погодено, значителен број доживува директни последици, истакнувајќи ја продорната и честопати под-

молна природа на дезинформациите. Овие сознанија ја зајакнуваат важноста на едукацијата за медиумска писменост и проактивни мерки од страна на институциите за борба против ширењето лажни информации, со цел да се заштитат и да се информираат сите членови на општеството.

Овие наоди ги откриваат перцепциите на испитаниците за ефективност на организациите и иницијативите за проверка на факти во борбата против лажните вести и дезинформациите.

Приближно 39 % од испитаниците не веруваат дека организациите и иницијативите за проверка на факти во земјата се ефикасни во борбата против лажните вести и дезинформациите. Овој значителен процент укажува на нивото на скептицизам или незадоволство од тековните напори за справување со дезинформациите, што сугерира дека многу поединци не ги гледаат овие иницијативи како соодветно влијателни или доверливи.

Спротивно на тоа, 13,5 % од испитаниците веруваат дека организациите и иницијативите за проверка на факти се ефективни. Ова малцинско гледиште ја одразува довербата во постојните мерки за борба против дезинформациите, што покажува дека некои поединци сметаат дека овие напори се сигурни и корисни во ублажувањето на ширењето лажни информации.

Дополнително, 24 % од испитаниците изјавиле дека не знаат дали овие организации и иницијативи се ефективни, а 17,5 % не се сигурни. Заедно, ова сугерира дека голем дел од поединците немаат доволно информации или јасност за да формираат дефинитивно мислење за ефективност на напорите за проверка на фактите, истакнувајќи ја потенцијалната празнина во комуникацијата или видливоста на работата и влијанието на овие иницијативи.

На крајот, 6 % од испитаниците посочиле дека не се заинтересирани за ефективност на организациите и иницијативите за проверка на факти. Овој мал процент го одразува недостигот на ангажираност или загриженост за напорите за борба против лажните вести, што може да се должи на различни лични причини или општа незаинтересираност за ова прашање.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат потребата за подобрување на транспарентноста, видливоста и согледаната веродостојност на организациите и иницијативите за проверка на факти. Со зголемувањето на јавната свест и демонстрација на опипливите влијанија од овие напори, можно е да се зголемат довербата и ангажманот во борбата против дезинформациите, а со тоа да се поттикне поинформирана јавност.

4. Сајбер насилство и малтретирање

ЗНАЕЊЕ

Овие наоди даваат увид во свесноста на испитаниците за различните форми на онлајн вознемирување и злоупотреба.

Приближно 68 % од испитаниците изјавиле дека се свесни за различните форми на онлајн вознемирување и злоупотреба. Ова силно мнозинство укажува на високото ниво на свест кај поединците за различните видови штетни однесувања што може да се појават на интернет,

што укажува на тоа дека многу луѓе се информирани за потенцијалните ризици и предизвици од дигиталните интеракции.

Спротивно на тоа, 8,5 % од испитаниците посочиле дека не се свесни за различните форми на онлајн вознемирување и злоупотреба, не се заинтересирани и не знаат за нив. Овој мал процент го одразува недостигот на свест или загриженост кај некои поединци, нагласувајќи ја празнината во знаењето што може да ги направи поранливи на онлајн вознемирување или злоупотреба.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста за продолжување на подигнувањето на свеста за онлајн вознемирување и злоупотреба. Со обезбедувањето дека повеќе индивидуи се информирани за различните форми што може да ги имаат овие однесувања, може подобро да ги опреиме да препознаваат, да спречуваат и да реагираат на таквите прашања. Оваа зголемена свест е клучна за промовирањето побезбедни и попочитувани онлајн средини за сите корисници.

Овие наоди нудат увид во искуствата на испитаниците со сајбер малтретирањето и онлајн малтретирањето.

52 % од испитаниците изјавиле дека никогаш не доживеале сајбер малтретирање или онлајн вознемирување, како што се навредливи коментари или закани. Ова покажува дека мнозинството поединци не наишле на такво негативно однесување во нивните онлајн интеракции, што укажува на релативно позитивно дигитално искуство за овие испитаници.

Спротивно на тоа, 24 % од испитаниците изјавиле дека ретко им се случувало сајбер малтретирање или онлајн малтретирање. Иако овие лица можеби доживеале повремени негативни интеракции на интернет, се чини дека тоа е ретка или спорадична појава по природа.

19 % од испитаниците посочиле дека понекогаш им се случувало сајбер малтретирање или онлајн вознемирување. Ова сугерира дека значително малцинство поединци доживеале повремени случаи на негативно однесување на интернет, што може да има различен степен на влијание врз нивната благосостојба и дигиталните искуства.

И, на крајот, 4,5 % од испитаниците изјавиле дека често им се случувало сајбер малтретирање или онлајн вознемирување. Овој помал процент ги претставува поединците што често се соочуваат со негативно однесување на интернет, што укажува на поупорно и потенцијално таргетирано штетно искуство на сајбер малтретирање или вознемирување.

Генерално, овие наоди ги истакнуваат распространетоста и различните искуства на сајбер малтретирањето и онлајн вознемирувањето меѓу испитаниците. Иако мнозинството можеби имало позитивни искуства, значителен дел се соочиле со негативно однесување во различен степен. Решавањето на сајбер малтретирањето и онлајн вознемирувањето бара постојани напори за промовирање на дигиталната емпатија, почит и безбедност, обезбедувајќи дека сите поединци може да уживаат во позитивни и инклузивни онлајн средини.

Овие наоди даваат увид во запознаеноста на испитаниците со правните дејства што може да се преземат против вознемирувањето и злоупотребата на интернет.

Приближно 35 % од испитаниците изјавиле дека не се запознаени со правните дејства што може да се преземат против онлајн вознемирувањето и злоупотребата. Ова укажува на значителен дел од поединците што немаат свест за правните лекови што се достапни за справување со ваквите штетни однесувања на интернет, што потенцијално ги остава ранливи и несигурни во однос на тоа како да побараат регрес.

Спротивно на тоа, 28,5 % од испитаниците изјавиле дека се запознаени со правните дејства што може да се преземат против онлајн вознемирувањето и злоупотребата. Ова сугерира дека значително малцинство поединци имаат одредено знаење за правните опции и механизми што се на располагање за справување со случаи на сајбер малтретирање и онлајн вознемирување, што би можело да ги овласти да преземат соодветни мерки, доколку е потребно.

Дополнително, 12 % од испитаниците посочиле дека не знаат што точно значи тоа околу правните дејства што може да се преземат против онлајн вознемирувањето и злоупотребата, додека, пак, 9,5 % не се заинтересирани. Овие наоди сугерираат на различни нивоа на свесност и ангажирање во правните аспекти на справување со вознемирувањето преку интернет, при што некои поединци изразуваат незаинтересираност или недостиг на загриженост за правни средства.

Понатаму, 15 % од испитаниците изјавиле дека можеби делумно знаат за правните дејства што може да се преземат против онлајн вознемирувањето и злоупотребата. Ова укажува на нивото на несигурност или делумно разбирање меѓу некои поединци во однос на достапните правни лекови, нагласувајќи ја сложеноста на правните рамки во контекст на онлајн вознемирувањето.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат потребата за зголемено образование и свест за правните патишта со цел справување со вознемирувањето и злоупотребата на интернет. Со обезбедувањето информации за поединците во однос на нивните права и законски опции, може да ги овластиме да се заштитат себеси и да бараат правда во случаи на сајбер малтретирање и онлајн малтретирање, на крајот поттикнувајќи побезбедни онлајн заедници.

ВЕШТИНИ

Овие наоди нудат увид во искористувањето на механизмите за пријавување сајбер насилство или вознемирување од страна на испитаниците.

Приближно 65 % од испитаниците изјавиле дека не користеле механизми за пријавување сајбер насилство или вознемирување. Ова укажува на тоа дека мнозинството поединци не презеле проактивни чекори за да пријават случаи на онлајн злоупотреба или насилство, што потенцијално одразува недостиг на свест, неподготвеност или несигурност за тоа како да се решат таквите инциденти.

Спротивно на тоа, 16 % од испитаниците изјавиле дека пријавиле сајбер насилство или вознемирување. Ова сугерира дека забележително малцинство поединци презеле акција за да пријават случаи на злоупотреба или насилство преку интернет, што укажува на подготвеност да се вклучат во механизмите за пријавување и да бараат регрес за штетно однесување.

Дополнително, 8 % од испитаниците посочиле дека можеби користеле механизми за пријавување сајбер насилство или вознемирување. Ова укажува на нивото на несигурност или двосмисленост кај некои поединци во однос на нивната мината употреба на механизмите за известување, нагласувајќи ја сложеноста на навигацијата во процесот на известување во контекст на онлајн вознемирувањето.

Понатаму, 5,5 % од испитаниците изјавиле дека не се заинтересирани да користат механизми за пријавување сајбер насилство или вознемирување. Оваа малцинска перспектива сугерира на недостиг на ангажман или загриженост за справување со онлајн злоупотребата или насилството преку формални канали за известување, што може да се должи на различни лични причини или на согледана неефикасност на таквите механизми.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат потребата од континуирани напори за промовирање на свеста за механизмите за известување за сајбер насилство и вознемирување.

Овие наоди даваат увид во зачестеноста со која испитаниците се соочуваат со сајбер насилство или знаци на вознемирување на интернет.

Приближно 36 % од испитаниците изјавиле дека ретко наидуваат на сајбер насилство или знаци на вознемирување на интернет. Ова сугерира дека иако овие лица повремено наидуваат на негативно однесување, таквите случаи не се редовен дел од нивните онлајн искуства.

Спротивно на тоа, 29 % од испитаниците изјавиле дека понекогаш наидуваат на сајбер насилство или знаци на вознемирување. Ова укажува на тоа дека значителен дел од поединците се соочуваат со такви негативни однесувања почесто, иако не постојано, во нивните онлајн интеракции.

Дополнително, 14,5 % од испитаниците изјавиле дека често наидуваат на сајбер насилство или знаци на вознемирување на интернет. Ова сугерира дека овие лица релативно често доживуваат негативно онлајн однесување, што може да има значително влијание врз нивната дигитална благосостојба и целокупното онлајн искуство.

Понатаму, 17 % од испитаниците посочиле дека никогаш не наидуваат на сајбер насилство или знаци на вознемирување на интернет. Ова е одраз на позитивно искуство за оваа група, која успеала целосно да ги избегне таквите негативни интеракции.

На крајот, 3,5 % од испитаниците изјавиле дека секогаш наидуваат на сајбер насилство или знаци на вознемирување на интернет. Овој мал процент ги претставува индивидуите што се постојано изложени на негативни однесувања, кои, како резултат тоа, најверојатно се соочуваат со значителни предизвици.

Генерално, овие наоди ги истакнуваат различните искуства што поединците ги имаат со сајбер насилството и вознемирувањето. Иако значителен број испитаници ретко или никогаш не се среќаваат со такво однесување, значителен дел се соочува со нив со одредена фреквенција. Овие сознанија ги нагласуваат важноста на континуираните напори за борба против сајбер насилството и промовирањето побезбедни, попочитувани онлајн средини за сите корисници.

СТАВОВИ

Овие наоди ги откриваат перцепциите на испитаниците за соодветноста на формалното образование во справувањето со сајбер насилството и сајбер малтретирањето.

Приближно 60,5 % од испитаниците веруваат дека формалното образование не нуди доволно образование за сајбер насилството и сајбер малтретирањето. Ова значително мнозинство укажува на распространето чувство за тоа дека училиштата не ги подготвуваат адекватно учениците да разберат, да спречат и да реагираат на онлајн вознемирувањето и злоупотребата.

Спротивно на тоа, само 15 % од испитаниците сметаат дека има доволно образование во училиштата на оваа тема. Овој малцински став сугерира дека мал дел од поединците чувствуваат дека нивните образовни институции обезбедуваат доволно ресурси и инструкции за справување со прашања поврзани со сајбер насилството и малтретирањето.

Дополнително, 14 % од испитаниците посочиле дека не знаат дали формалното образование обезбедува доволно едукација за сајбер насилството и сајбер малтретирањето. Оваа несигурност го одразува недостигот на јасност или свест за обемот и ефективностa на тековните образовни напори во оваа област.

И, на крајот, 10,5 % од испитаниците веруваат дека можеби има одредено образование за сајбер насилството и сајбер малтретирањето во формалното образование. Оваа перспектива сугерира на пробно признавање дека некои напори можеби се на место, иако тие можеби не се сеопфатни или добро објавени.

Генерално, овие наоди го нагласуваат согледаниот јаз во формалното образование во врска со сајбер насилството и сајбер малтретирањето. Силното мнозинство што повикува на посеопфатно образование за овие теми ја нагласува потребата за тоа училиштата да ги подобрат своите наставни програми со цел подобро да се справат со предизвиците на онлајн вознемирувањето и злоупотребата. Со интегрирањето посеопфатно и насочено образование за сајбер безбедноста, училиштата може подобро да ги опремаат учениците со цел безбедно и одговорно да се движат низ дигиталниот свет.

Овие наоди даваат увид во мислењата на испитаниците за спроведување построги мерки во училиштата за спречување и справување со сајбер насилството.

Приближно 66 % од испитаниците сметаат дека треба да се воведат построги мерки во училиштата за спречување и справување со сајбер насилството. Ова силно мнозинство укажува на значителна загриженост за распространетоста на сајбер насилството и желба за поцврсти политики и активности за заштита на учениците од онлајн вознемирување и злоупотреба.

Спротивно на тоа, 6,5 % од испитаниците сметаат дека не треба да се воведуваат построги мерки во училиштата. Оваа малцинска перспектива сугерира дека некои поединци може да имаат загриженост за потенцијалните недостатоци на построгите мерки, како што се прекумерно регулирање, кршење на личните слободи или ефективностa на таквите политики.

Дополнително, 14,5 % од испитаниците посочиле дека можеби треба да се размислува за построги мерки. Ова укажува на пробен договор или отвореност кон идејата, но со признание дека се потребни дополнителни дискусии и разгледување за да се одреди најдобриот пристап.

Понатаму, 13 % од испитаниците изјавиле дека не се сигурни дали треба да се воведат построги мерки во училиштата. Оваа неизвесност ја одразува потребата за повеќе информации и дијалог за потенцијалните придобивки и предизвици од спроведувањето построги политики за справување со сајбер насилството.

Генерално, овие наоди нагласуваат силен повик за зголемени мерки за спречување и управување со сајбер насилството во училиштата. Значителното мнозинство што се залага за построги мерки ги нагласува итноста и важноста за решавање на ова прашање преку сеопфатни и ефективни политики. Со разгледување на перспективите на сите засегнати страни и внимателно оценување на потенцијалните решенија, училиштата може да развијат стратегии за создавање побезбедни и поподдржувачки средини за учениците и онлајн и офлајн.

5. Дигитално родово базирано насилство

ЗНАЕЊЕ

Овие наоди нудат увид во нивоата на знаење и разбирање на испитаниците во врска со „дигиталното родово насилство“.

Приближно 21,5 % од испитаниците се чувствуваат доволно информирани за терминот „дигитално родово насилство“. Ова сугерира дека малцинството поединци имаат солидно разбирање за овој концепт, што покажува дека тие веројатно поседуваат сеопфатно разбирање за различните форми на родово базирано насилство што се случуваат во дигиталниот простор.

Спротивно на тоа, 22,5 % од испитаниците се чувствуваат донекаде информирани за дигиталното родово насилство, а дополнителни 22,5 % се чувствуваат умерено информирани. Заедно, овие групи претставуваат значителен дел од поединците што имаат одредено разбирање за терминот, но можеби не се чувствуваат целосно сигурни во своето знаење. Тие веројатно имаат основно разбирање, но може да имаат корист од дополнително образование или појаснување за специфичните аспекти на дигиталното родово насилство.

Покрај тоа, 15,5 % од испитаниците сметаат дека им се потребни многу информации за дигиталното родово насилство. Оваа група го признава нивниот недостиг на знаење и изразува желба за пообемно образование и ресурси за да го продлабочи нивното разбирање на темата. Тие може да бараат сеопфатни насоки за целосно разбирање на сложеноста и нијансите на дигиталното родово насилство.

И, на крајот, 18 % од испитаниците се чувствуваат недоволно информирани за терминот. Ова укажува на тоа дека значителен дел од поединците немаат основно разбирање за дигиталното родово насилство и може да бараат значителни напори за образование и градење на свеста со цел да се запознаат со концептот и неговите импликации.

Севкупно, овие наоди ја нагласуваат важноста на тековните иницијативи за образование и подигнување на свеста за ефикасно справување со дигиталното родово насилство. Со обезбе-

дувањето достапни и сеопфатни информации, може да ги едуцираме поединците да препознаат, да спречуваат и да се борат против родовото насилство во дигиталниот простор, поттикнувајќи побезбедни и поинклузивни онлајн средини за сите.

Овие наоди даваат увид во искуствата на испитаниците со родово засновано насилство на интернет и нивната свест за такви инциденти.

Приближно 49,5 % од испитаниците изјавиле дека не биле директна цел или не познавале некој што бил цел на родово насилство на интернет. Ова сугерира дека значителен дел од поединците не се соочиле или биле погодени од родово засновано насилство во онлајн просторите директно или преку нивните социјални кругови.

Спротивно на тоа, 23,5 % од испитаниците посочиле дека не знаат дали биле мета или не познаваат некој што бил цел на родово насилство на интернет. Оваа неизвесност го одразува недостигот на свест или разбирање за распространетоста и манифестациите на родово базирано насилство на интернет кај некои поединци.

Дополнително, 9,5 % од испитаниците изјавиле дека можеби биле мета или познавале некој што бил цел на родово насилство на интернет. Ова сугерира дека малцинството поединци доживеале или забележале случаи на родово насилство на интернет, иако можеби не се сосема сигурни за спецификите.

Понатаму, 17,5 % од испитаниците изјавиле дека биле цел на родово насилство на интернет или дека познаваат некој што го има. Ова укажува на тоа дека значителен дел од поединците директно доживеале или биле сведоци на родово базирано насилство во онлајн средини, што го истакнува значителното влијание и распространетоста на таквите инциденти.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од справување со родовото насилство во онлајн просторите и промовирање на свеста и едукацијата за неговите манифестации и влијанија.

ВЕШТИНИ

Овие наоди даваат увид во искуствата на испитаниците со дигиталното родово насилство, вклучително и следење на интернет или неконсензуално споделување експлицитни слики.

Приближно 83,5 % од испитаниците изјавиле дека не биле жртви на дигитално родово насилство. Ова сугерира дека поголемиот дел од поединците не наишле на такво штетно однесување на интернет, што укажува на релативно позитивно дигитално искуство за овие испитаници.

Спротивно на тоа, 6 % од испитаниците посочиле дека биле жртви на дигитално родово насилство. Оваа малцинска група претставува поединци што од прва рака го искусиле негативното влијание на следењето на интернет или неконсензуалното споделување експлицитни слики, нагласувајќи ги распространетоста и сериозноста на дигиталното родово насилство.

Дополнително, 6,5 % од испитаниците изјавиле дека не знаат дали биле жртви на дигитално родово насилство. Оваа неизвесност го одразува недостигот на свест или разбирање за

специфичните манифестации на дигитално родово насилство кај некои поединци, што укажува на потребата од едукација и напори за подигнување на свеста во оваа област.

Понатаму, 4 % од испитаниците изјавиле дека можеби биле жртви на дигитално родово насилство, но не се свесни за тоа. Ова укажува на недостиг на јасност или сигурност за тоа дали одредени онлајн искуства претставуваат дигитално родово насилство, нагласувајќи ја комплексноста на идентификување и решавање такви инциденти.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од подигнување на свеста за дигиталното родово насилство и неговите различни форми. Препознавајќи ги распространетоста и влијанието на овие штетни однесувања, може да работиме на спречување и справување со дигиталното родово насилство и создавање побезбедни и попочитувани онлајн средини за сите поединци.

Овие наоди нудат увид во искуствата на испитаниците со соочување со агресивно, насилно и недолично однесување на интернет.

Приближно 30,5 % од испитаниците изјавиле дека ретко наидуваат на агресивно, насилно и недолично однесување на интернет. Ова сугерира дека значителен дел од поединците имаат релативно позитивни онлајн искуства, при што случаите на негативно однесување се ретки.

Спротивно на тоа, 12 % од испитаниците изјавиле дека никогаш не се соочиле со такво однесување на интернет. Ова укажува дека малцинството поединци успеале целосно да избегнат агресивно, насилно и недолично однесување во нивните онлајн интеракции.

Дополнително, 31 % од испитаниците изјавиле дека понекогаш наидуваат на агресивно и недолично однесување на интернет. Ова сугерира дека значителен дел од поединците повремено се соочуваат со негативно однесување на интернет, иако тоа можеби не е редовна појава.

Понатаму, 22 % од испитаниците посочиле дека често се соочуваат со агресивно и недолично однесување на интернет. Ова нагласува дека значително малцинство поединци честопати доживуваат агресивно, насилно и недолично однесување на интернет, што укажува на предизвикувачка онлајн средина за овие испитаници.

На крајот, 4,5 % од испитаниците изјавиле дека секогаш наидуваат на агресивно и недолично однесување на интернет. Овој мал процент ги претставува индивидуите што постојано се соочуваат со негативно однесување на интернет, веројатно доживувајќи значителна неволја и предизвици како резултат на тоа.

Севкупно, овие наоди ги нагласуваат различните искуства што поединците ги имаат со соочување со агресивно, насилно и недолично однесување на интернет. Иако некои може да имаат релативно позитивни искуства, други се соочуваат со честа или постојана изложеност на негативно однесување, што ја нагласува потребата од континуирани напори за промовирање позитивно онлајн однесување и создавање побезбедни дигитални средини за сите корисници.

Овие наоди обезбедуваат увид во самодовербата и подготвеноста на испитаниците да му помогнат на некој што доживеал онлајн малтретирање.

Приближно 35 % од испитаниците изразиле доверба во нивната способност да му помогнат на некој што доживеал вознемирување преку интернет. Ова укажува на значителен дел од

поединците што се чувствуваат способни и овластени да им понудат поддршка и помош на оние на кои им е потребна, што одразува позитивен став кон интервенирање во ситуации на онлајн вознемирување.

Спротивно на тоа, 13 % од испитаниците изјавиле дека знаат како да му помогнат на некој што доживеал онлајн вознемирување. Ова сугерира дека малцинството поединци имаат јасно разбирање за ефективни стратегии и ресурси за поддршка на жртвите на онлајн вознемирување, што укажува на нивото на подготвеност и знаење за справување со такви ситуации.

Дополнително, 21,5 % од испитаниците изјавиле дека не знаат како да му помогнат на некој што доживеал вознемирување преку интернет. Ова го одразува недостигот на свест или разбирање за соодветните чекори што треба да се преземат кога ќе се соочиме со вознемирување преку интернет, нагласувајќи ја потребата за образование и насоки во оваа област.

Понатаму, 8 % од испитаниците посочиле дека не се заинтересирани да помагаат, гледајќи на онлајн вознемирувањето како туѓ проблем. Оваа перспектива сугерира на недостиг на емпатија или грижа за благосостојбата на другите на интернет, што потенцијално придонесува за култура на однесување на случајни минувачи во онлајн просторот.

Згора на тоа, 20 % од испитаниците изјавиле дека не веруваат дека може да му помогнат на некој што доживеал онлајн малтретирање. Ова укажува на чувство на беспомошност или резигнација кај некои поединци, кои може да се чувствуваат неопремени или неефикасни во справувањето со ситуации на вознемирување преку интернет.

И, на крајот, 2,5 % од испитаниците изјавиле дека се плашат да му помогнат на некој што доживеал онлајн малтретирање. Ова укажува на страв од потенцијални последици или одмазда за интервенирање во ситуации на онлајн вознемирување, истакнувајќи ги согледаните ризици поврзани со интервенирањето во такви инциденти.

Севкупно, овие наоди ги нагласуваат важноста на образованието, подигнувањето на свеста и поттикнувањето поддржувачка онлајн култура со цел да ги поттикнат поединците ефективно да интервенираат и да им дадат помош на оние што се соочуваат со онлајн вознемирување. Со промовирањето емпатија, знаење и активна интервенција, може да создадеме побезбедни и поподдржувачки онлајн средини за сите корисници.

СТАВОВИ

Овие наоди даваат увид во перцепциите на испитаниците за тоа како платформите на социјалните медиуми се справуваат со извештаите за онлајн вознемирување и злоупотреба.

Приближно 12 % од испитаниците веруваат дека платформите на социјалните медиуми соодветно реагираат на извештаите за онлајн вознемирување и злоупотреба. Ова сугерира дека мало малцинство поединци имаат доверба во ефективностата и одговорноста на платформите на социјалните медиуми во справувањето со вакви инциденти.

Спротивно на тоа, 50 % од испитаниците не веруваат дека платформите на социјалните медиуми соодветно реагираат на извештаите за онлајн вознемирување и злоупотреба. Ова ука-

жува на значителен недостиг на доверба или задоволство од активностите преземени од платформите на социјалните медиуми во справувањето со онлајн вознемирувањето, истакнувајќи ги воочените недостатоци во нивните механизми за одговор.

Дополнително, 21,5 % од испитаниците изјавиле дека не се сигурни дали платформите на социјалните медиуми реагираат соодветно на извештаите за онлајн вознемирување и злоупотреба. Оваа несигурност го одразува недостигот на јасност или свест за ефективност на системите за одговор на платформите за социјалните медиуми кај некои поединци, што укажува на потребата за поголема транспарентност и комуникација од овие платформи.

Понатаму, 16,5 % од испитаниците изјавиле дека немаат доволно информации за да утврдат дали платформите на социјалните медиуми соодветно реагираат на извештаите за онлајн вознемирување и злоупотреба. Ова укажува на недостиг на разбирање или пристап до информации за процесите и процедурите што ги користат платформите за социјални медиуми со цел справување со инциденти на онлајн вознемирување.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од подобрување на транспарентноста, отчетноста и ефективност во одговорот на платформите на социјалните медиуми на онлајн вознемирување и злоупотреба. Со подобрување на механизмите за известување, обезбедување јасни упатства и зголемување на комуникацијата со корисниците, платформите за социјални медиуми може да работат на поттикнување побезбедни и поподдржувачки онлајн средини за сите корисници.

Овие наоди нудат увид во перцепциите на испитаниците за свеста и поддршката што им е достапна на жртвите на дигитално родово насилство.

Приближно 7,5 % од испитаниците сметаат дека има доволно свест и поддршка за жртвите на дигитално родово насилство. Ова укажува на мало малцинство на поединците што сметаат дека постојните напори се доволни за решавање на проблемот, што укажува на нивото на доверба во моменталната состојба на свесност и услуги за поддршка.

Спротивно на тоа, значително мнозинство од 58,5 % од испитаниците одговориле негативно, наведувајќи дека нема доволно свест и поддршка за жртвите на дигитално родово насилство. Ова ја нагласува широко распространетата загриженост за несоодветноста на постојните напори и ресурси во адресирањето на потребите на жртвите, што укажува на воочен недостиг на видливост, разбирање и поддршка за оние што се погодени од дигитално родово насилство.

Дополнително, 19,5 % од испитаниците изјавиле дека не знаат или немаат информации за нивото на свесност и поддршка за жртвите на дигитално родово насилство. Ова го одразува недостигот на јасност или свест за напорите и ресурсите што се на располагање за поддршка на жртвите, што укажува на потребата за зголемено образование и иницијативи за подигнување на свеста во оваа област.

Понатаму, 14,5 % од испитаниците посочиле дека можеби постои одредена свест и поддршка за жртвите на дигитално родово насилство. Ова укажува на нивото на несигурност или двосмисленост за ефективност и достапноста на услугите за поддршка, нагласувајќи ја потребата за поголема јасност и транспарентност во напорите за справување со дигиталното родово насилство.

Генерално, овие наоди ја нагласуваат важноста од зголемување на свеста, образованието и услугите за поддршка за жртвите на дигитално родово насилство. Со зголемување на видливоста, подобрување на пристапот до ресурси и поттикнување средина за поддршка, може да работиме на ефикасно справување со потребите на жртвите и создавање побезбедни и поинклузивни онлајн простори за сите поединци.

Овие наоди даваат увид во ставовите на испитаниците кон сериозноста на казната за одмаздничка порнографија во споредба со другите видови насилство.

Приближно 67,5 % од испитаниците веруваат дека одмаздничката порнографија треба да се казнува построго од другите видови насилство. Оваа мнозинска перспектива сугерира на цврсто убедување меѓу овие поединци дека чинот на одмаздничка порнографија, што вклучува неконсензуално споделување интимни слики, налага зголемена казна поради неговата инвазивна и штетна природа.

Спротивно на тоа, 8 % од испитаниците сметаат дека одмаздничката порнографија не треба да се казнува построго од другите видови насилство. Оваа малцинска перспектива сугерира на различно мислење, што покажува дека некои поединци можеби не сметаат дека одмаздничката порнографија налага построга казна во споредба со другите форми на насилство.

Дополнително, 15,5 % од испитаниците посочиле дека не се сигурни дали одмаздничката порнографија треба да се казни построго. Оваа несигурност го одразува недостигот на јасност или цврст став за прашањето кај некои поединци, што укажува на потреба од понатамошно истражување или дискусија за да се формира дефинитивно мислење.

Понатаму, 9 % од испитаниците одговориле дека можеби одмаздничката порнографија треба да се казни построго од другите видови насилство. Ова укажува на нивото на неодлучност или амбивалентност кај овие поединци, кои може да ја видат заслугата во двете страни на расправијата или да се чувствуваат несигурни за соодветниот тек на дејствување.

Генерално, овие наоди ги истакнуваат различните перспективи за соодветната казна за одмаздничка порнографија во споредба со другите форми на насилство. Иако мнозинството се залага за построги казни за одмаздничка порнографија, има спротивставени гласови и несигурности во групата испитаници, што ја нагласува сложеноста на ефективно решавање на ова прашање во законските и општествените рамки.

ПРЕПОРАКИ

Препораки за креаторите на политики во секторот образование

Министерство за образование и наука, средните училишта и различни тела (Државен испитен центар, Центар за стручно средно образование, Биро за развој на образованието, итн.):

1. Развој на национална рамка за подобрување на формалното образование во делот на дигиталните права:

- а) Воспоставување стандарди: Подобрување на законската регулатива што ги поставува националните стандарди за дигитална писменост и образование за дигитални права во средните училишта.
- б) Дефинирање клучни компетенции: Да се воспостави јасна рамка што ги дефинира клучните компетенции што учениците во средното образование треба да ги стекнат во изучувањето на дигиталните права, вклучувајќи критичко размислување, етичко расудување, сајбер безбедност и приватност на податоците.
- в) Интеграција во задолжителната наставна програма: Образованието за дигитални права да биде задолжителен дел од наставната програма, обезбедувајќи конзистентност во сите образовни институции.
- г) Развивање стандардизирани алатки за оценување со цел да се оцени нивото на разбирање на учениците и примената на компетенциите за дигитални права.
- д) Редовни ажурирања на наставната програма: Олеснување на процедурите за ажурирање на наставната програма за дигитални права со цел да се биде во чекор со технолошкиот напредок и новите дигитални алатки.

2. Обука и професионален развој на наставниците

- а) Поддршка на сертифицирани програми за обука: Задолжителна сертификација за наставниците со цел да поминат сертифицирана обука за образование за дигитални права, осигурувајќи дека ги поседуваат потребните знаења и вештини за ефективно да ги подучуваат овие теми.
- б) Поддршка за континуиран професионален развој: Спроведување политики што поддржуваат тековен професионален развој за наставниците, вклучувајќи работилници, семинари и онлајн курсеви за најновите случувања во дигиталните права.
- в) Воведување систем на награди и признанија: Поддршка за професионално признание и можности за напредување во кариерата за наставниците што се истакнуваат во образованието за дигитални права.

3. Инфраструктура

- а) Одвојување средства за поддршка на училиштата со цел да се обезбедат сеопфатни програми за обука и ресурси за наставниците во делот на дигиталните права.
- б) Обезбедување пристап на средните училишта до потребната технолошка инфраструктура со цел поддршка на образованието за дигитални права, вклучувајќи брз интернет, безбедни дигитални платформи и модерни уреди.
- в) Воспоставување задолжителни мерки за сајбер безбедност во средните училишта за заштита на дигиталните средини што се користат за настава и за учење.
- г) Воспоставување механизми за пријавување и директен одговор на онлајн вознемирувањето и поддршка на жртвите во рамките на средните училишта.

4. Образовни ресурси

- а) Развивање централизиран дигитален центар за ресурси: Еден централизиран дигитален центар каде што едукаторите ќе може да пристапат до ажурирани наставни материјали, планови за часови и интерактивни алатки поврзани со дигиталните права.
- б) Промовирање на развојот и употребата на отворени образовни ресурси (ООР) за да се обезбедат висококвалитетни, слободно достапни образовни материјали за дигитални права.
- в) Креирање партнерства со граѓанските организации за да се понудат воннаставни програми фокусирани на дигитални права и одговорности, подобрувајќи ја формалната наставна програма.
- г) Креирање повеќе интерактивна содржина и мултимедијални ресурси (видео, квизови, игри и симулации) со цел подобрување на начинот на изведување на наставата.

5. Следење и евалуација

- а) Спроведување редовни ревизии и евалуации на програмите за едукација за дигитални права во училиштата со цел да се обезбеди усогласеност со националните стандарди и брзиот развој на технологијата за да се идентификуваат областите за подобрување.
- б) Воспоставување механизми за повратни информации за учениците, наставниците и родителите со цел да обезбедат придонес за ефективност на иницијативите за едукација за дигитални права, користејќи ги училишните одбори и совети на родители, средношколски форуми, клубови во училиштата, итн.

